

УДК 616.314-76-77:342.746

М.Я. Нідзельський, Г.М. Давиденко, Н.В. Цветкова, В.В. Кузнецов

ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава

ПРАВОВА ОБІЗНАНІСТЬ ЛІКАРІВ-СТОМАТОЛОГІВ І ЯКІСТЬ ЇХ ПОСЛУГ: ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ

Розглянуто проблему взаємовідносин лікаря-стоматолога і пацієнта. Значна увага приділена правовим відносинам між даними суб'єктами. Проведений аналіз причин виникнення конфліктних ситуацій між лікарем і пацієнтом, встановлено завдання, що необхідно вирішити для покращення правової обізнаності як лікарів-стоматологів, так і пацієнтів.

Ключові слова: медичне право, медична стоматологічна послуга, юридична відповідальність.

Однією з найбільш актуальних проблем вітчизняної медицини в цілому і, зокрема, стоматології впродовж останніх років є юридичний захист лікаря при здійсненні ним професійної діяльності [1].

Складність даної проблеми полягає в тому, що вона знаходиться на межі двох абсолютно різних наук – стоматології і юриспруденції. Внаслідок цього юристам досить складно розібратися в специфіці стоматологічної практики, а лікарі-стоматологи, які не мають юридичної освіти, абсолютно не підготовлені до правового захисту своїх професійних інтересів.

Проблема ускладнюється такими факторами, як відсутність систематизованої інформації про правову і судову практику, єдиного нормативного регулювання діяльності стоматологів приватної і муніципальної систем охорони здоров'я, незначна кількість фахівців із медичною і юридичною освітою, недостатність спеціальної літератури для правової підготовки стоматологів на різних етапах здобуття професійних знань [2].

З появою великої кількості стоматологічних клінік різних форм власності, а також підвищенням правової інформованості пацієнтів різко збільшилася кількість судових позовів на неякісне надання стоматологічної допомоги. У зв'язку з цим у науковій літе-

ратурі зросла кількість публікацій про настання кримінальної і цивільно-правової відповідальності медичних працівників у разі неналежного надання медичної допомоги, проте вивченню правової обізнаності медичних працівників присвячені лише поодинокі роботи [3].

Сучасні процеси в Україні ставлять перед освітою складні завдання: підготувати фахівців (зокрема в галузі медицини), які б володіли знаннями багатьох дисциплін, були націленими на поєднання науки і практики; надати тим, хто навчається, можливість здобувати знання в суміжних областях і з суміжних дисциплін, зокрема правові знання.

На жаль, в даний час досить мало спеціальної літератури для практикуючих лікарів, яка б розкривала питання їх правового захисту і юридичної відповідальності в конкретних клінічних випадках.

У юридичній літературі відмічено, що в підручниках і посібниках з різних галузей медицини основна увага приділена отриманню професійних знань, в них подається матеріал із спеціальних професійних медичних дисциплін, проте немає підручників, у яких знайшли б відображення необхідність використання досвіду і аналіз конфліктних ситуацій, рішень судових справ, що виникають при наданні медичної допомоги [4].

© М.Я. Нідзельський, Г.М. Давиденко, Н.В. Цветкова, В.В. Кузнецов, 2013

Необхідність отримання базових знань медичного права набуває особливої гостроти для фахівців, які мають спеціальності підвищеного професійного ризику (хірургів, акушерів-гінекологів, стоматологів), а також для керівників медичних установ.

Аналіз судової практики, судово-медичних висновків, клінічних випадків надання медичної допомоги відображає пряму залежність ефективності лікувально-діагностичної допомоги і відповідальності лікарів від клініко-правових знань медичних працівників.

При здійсненні професійної діяльності лікарі-стоматологи нерідко зустрічаються з необхідністю одноосібно приймати рішення, і тому вони повинні знати про можливі правові наслідки своїх дій. Судова практика, що склалася відносно захисту прав пацієнтів у стоматології, свідчить про те, що основний зміст претензій пацієнтів – це якість стоматологічної послуги.

Необхідно відмітити, що багато видів стоматологічних послуг не входять до гарантованого обсягу безкоштовних медичних послуг, які надаються в рамках програми державних гарантій. Пацієнт оплачує подібні стоматологічні послуги самостійно, внаслідок чого підвищуються його вимоги до якості цих послуг.

За нашими спостереженнями, при наданні послуг із стоматологічного протезування претензії пацієнта можуть бути викликані незручністю користування протезом, невідповідністю кольору виготовлених металокерамічних протезів кольору розташованих поряд власних зубів, а також рішенням пацієнта перервати надання медичної послуги, не досягнувши бажаного результату.

У вирішенні даної проблеми постає два завдання: з одного боку – захистити лікаря-стоматолога від несправедливих домагань пацієнта, з іншого – захистити пацієнта від неякісних результатів недобросовісної роботи при наданні медичної допомоги стоматологом [5].

Якість медичної допомоги визначають як сукупність характеристик, які підтверджують відповідність наданої медичної допомоги наявним потребам (стану) пацієнта, його очікуванням, сучасному рівню медичної науки і технології.

Більш як 20-річний досвід стоматологічної практики викладачів кафедри післядип-

ломної освіти лікарів стоматологів-ортопедів показує, що приватні стоматологічні клініки практично не обмежені у виборі методів і технологій лікування, оскільки вони самі вибирають обладнання та технології, які закуповують, і зацікавлені у виборі пацієнтом саме їхньої клініки. Лікувальні стоматологічні заклади державних форм власності не завжди оснащені сучасною апаратурою і передовими технологіями лікування, що пов'язано з фінансово-економічним становищем всієї медичної галузі в країні. Та для кожного пацієнта важливим є кінцевий результат, якого він прагне, але не обізнаний з властивостями і характеристиками послуг, що надаються йому. Безумовно, це накладає на стоматологічну клініку додатковий обов'язок – визначити власний стандарт послуг, що надаються пацієнтам.

Таким чином, при вирішенні суперечностей щодо якості стоматологічної послуги в умовах відсутності чітких державних стандартів необхідно мати чіткі форми угод, в яких у доступному вигляді для обох сторін повинні бути визначені правила надання послуг [6].

Кожна стоматологічна установа, незалежно від її організаційно-правової форми, повинна мати і погоджувати з пацієнтом:

- складену в письмовій формі і підписану обома сторонами угоду [7];
- медичну карту стоматологічного хворого;
- інформовану згоду пацієнта на стоматологічні втручання та маніпуляції, підписану пацієнтом і яка містить інформацію про послугу, мета якої – роз'яснити техніку і методику лікування, попередити про можливі ризики і ускладнення [8];
- узгоджений план лікування, підписаний пацієнтом, що містить істотні умови медичної послуги: етапи обстеження порожнини рота, обґрунтованість, терміни і алгоритм (стандарт) проведення лікування;
- гарантійний сертифікат, виданий пацієнту, з правами і обов'язками сторін.

Необхідно зазначити, що угода про платне надання медичних послуг є публічною угодою і складається з усіма пацієнтами, які виявили бажання одержати медичну послугу за плату. Як правило, такі угоди є стандартними для більшості клінік, що має певний недолік для пацієнта, який при цьому в більшості випадків не здатний вплинути на зміст угоди і просто приєднується до неї. Тому, якщо

якість роботи не може бути визначена в самій угоді внаслідок того, що різні види стоматологічних послуг мають свої нюанси, тоді угода обов'язково повинна мати пункти з посиланнями на інші документи, які доступні для ознайомлення та в яких зазначені вимоги до стандарту послуги даної клініки. При цьому, зважаючи на наслідки, які можуть виникнути під час надання послуги, ці вимоги повинні бути сформульовані максимально чітко і конкретно, вони повинні, по суті, представляти собою попередній план лікування, виконання якого сторонами і приведе до отримання бажаного результату.

Результати соціологічних досліджень у галузі професійної освіти медичних працівників показують, що і контингент тих, хто навчається, і практичні лікарі-стоматологи з достатньо великим стажем роботи виявляють зацікавленість у питаннях захисту своїх професійних інтересів.

Аналіз літературних джерел і значний досвід практичної діяльності у наданні стома-

тологічної допомоги, спілкування з лікарями-стоматологами під час навчання на різних циклах підвищення кваліфікації дозволяють зробити наступні висновки.

1. Можливість здійснення стоматологами правового захисту своїх професійних інтересів, на думку самих фахівців, досить обмежена.

2. Стоматологи різного рівня професійної підготовки готові займатися й одержувати додаткові знання з питань юридичного захисту професійної діяльності, а практикуючі лікарі готові проходити додаткове навчання, щоб заповнити відсутність знань з правових аспектів.

3. Необхідно ввести юридичні дисципліни в усі програми професійної підготовки лікарів у вузі і на етапі післядипломної освіти. Це дозволить сформувати компетентного і конкурентоспроможного фахівця, здатного надати ефективну медичну допомогу і захистити свої професійні інтереси.

Список літератури

1. *Бондаренко Д.В.* К вопросу юридической ответственности медицинских работников / Д.В. Бондаренко // Мед. право. – М., 2006. – № 4. – С. 18.
2. *Федак Н.М.* Механізми державного регулювання стоматологічної допомоги населенню України : автореф. дис. ... канд. держ. упр; спец. 25.00.02 / Н.М. Федак. – К., 2010. – 20 с.
3. *Мохов А.А.* Проблемы судебного разбирательства дел о возмещении вреда, причинённого здоровью или жизни гражданина при оказании медицинской помощи / А.А. Мохов // Мед. право. – М., 2005. – № 4. – С. 10.
4. *Бобров О.Е.* Медицинское право или бесправие медицины. Избр. лекции / О.Е. Бобров. – К., 2004. – С. 2.
5. *Сергеев Ю.Д.* Медицинское право – верный компас и надежная защита для врача и пациента / Ю.Д. Сергеев // Вестник мед. права. – 2001. – № 1. – С. 1–3.
6. *Майданик Р.* Договір про надання медичних послуг / Р. Майданик // Мед. право. – 2010. – № 5. – С. 52–66.
7. *Антонов С.В.* Договір про надання платних медичних послуг: від укладення до виконання / С.В. Антонов // Управління закладом охорони здоров'я. – 2007. – № 3. – С. 18–23.
8. *Бедрик І.О.* Договір про надання платних медичних послуг та інформована згода пацієнта на медичне втручання: реалії у приватній стоматологічній практиці (за матеріалами українських дослідників) / І.О. Бедрик // Економіка та держава. – 2007. – № 11. – С. 92–94.

М.Я. Нидзельский, А.Н. Давиденко, Н.В. Цветкова, В.В. Кузнецов

ПРАВОВАЯ ОСВЕДОМЛЁННОСТЬ ВРАЧЕЙ-СТОМАТОЛОГОВ И КАЧЕСТВО ИХ УСЛУГ: ОСОБЕННОСТИ ВЗАИМОСВЯЗИ

Рассмотрена проблема взаимоотношений врача-стоматолога и пациента. Значительное внимание уделено правовым отношениям между данными субъектами. Проведён анализ причин возникновения конфликтных ситуаций между врачом и пациентом, установлены задачи, которые

необходимо решить для улучшения правовой осведомлённости как врачей-стоматологов, так и пациентов.

Ключевые слова: медицинское право, медицинская стоматологическая услуга, юридическая ответственность.

M.Ja. Nidzelsky, A.N. Davydenko, N.V. Tsvetkova, V.V. Kuznetsov

**LEGAL KNOWLEDGE OF DOCTORS-STOMATOLOGIES AND QUALITY OF THEIR SERVICES:
FEATURES OF INTERCOMMUNICATION**

The problem of relations of doctor-stomatology and patient is considered in the article. Considerable attention is spared to the legal relations between these subjects. Conducted analysis of reasons of origin of conflicts situations between a doctor and patient, tasks, which must be decided for the improvement of legal knowledge of both doctors-stomatologies and patients, are set.

Key words: *medical right, medical stomatological favour legal responsibility.*

Поступила 28.10.13